

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS BESLUT

Mål nr
1973-11

meddelat i Stockholm den 29 juni 2012

KLAGANDE

Tredje Statsmakten Media AB
Holländargatan 8 B
111 36 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms beslut den 9 mars 2011 i mål nr 173-11

SAKEN

Överklagande av beslut enligt avgiftsförordningen; fråga om prövningstillstånd i kammarrätt

---

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver det överklagade beslutet och meddelar Tredje Statsmakten Media AB prövningstillstånd för prövning i Kammarrätten i Stockholm av bolagets överklagande av Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 17 december 2010 i mål nr 46996-10.

BAKGRUND

Tredje Statsmakten Media AB (bolaget) begärde vid Södertörns tingsrätt att få ut ett förundersökningsprotokoll omfattande 2 400 sidor i elektronisk form.

Tingsrätten lämnade ut protokollet överfört på en CD-skiva. För detta tog

Dok.Id 121639

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00

E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

Mål nr
1973-11

tingsrätten ut en avgift om 4 840 kr vilket beloppsmässigt motsvarar den avgift som skulle ha tagits ut för papperskopior. Bolaget betalade avgiften och begärde sedan ett särskilt skriftligt beslut med redovisning av grunden för avgiften. Av tingsrättens skriftliga beslut framgick att avgiften debiterats med stöd av 4 § avgiftsförordningen (1992:191).

Bolaget överklagade tingsrättens beslut – i enlighet med lämnad besvärshänvisning – till Skatteverket. I beslut den 10 november 2010 avvisade verket överklagandet på den grunden att det inte finns någon bestämmelse som innebär att beslut enligt 4 § avgiftsförordningen får överklagas till verket.

Bolaget överklagade verkets beslut hos Förvaltningsrätten i Stockholm som i domen den 17 december 2010 (mål nr 46996-10) avslog överklagandet. Genom det nu överklagade avgörandet beslutade Kammarrätten i Stockholm att inte meddela prövningstillstånd.

YRKANDE M.M.

Bolaget yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva kammarrättens beslut och bevilja bolaget prövningstillstånd i kammarrätten. Bolaget anför bl.a. att det vore helt orimligt om tingsrätten skulle vara enda och sista instans vid avgiftsbeslut av detta slag.

Skatteverket, som av Högsta förvaltningsdomstolen har beretts tillfälle att yttra sig i målet, anför bl.a. följande.

Tingsrättens beslut om avgift baseras på 4 § avgiftsförordningen. Denna bestämmelse ger myndigheten *möjlighet* att ta ut avgift för utlämnande av information som är automatiskt databehandlad, om denna lämnas ut i annan form än utskrift. Paragrafen tar inte sikte på avgifter som tas ut som en följd av en myndighets skyldighet att lämna ut – och en privatpersons rättighet att få ut – allmänna handlingar med stöd av offentlighetsprincipen, utan på avgifter till följd

Mål nr
1973-11

av en myndighets frivilliga tillhandahållande av informationstjänster. Det är mot denna bakgrund ett beslut om avgift enligt den aktuella paragrafen inte är överklagbart.

Av förvaltningsrättens dom framgår att bolaget inte bara har överklagat avvísingsbeslutet utan även har yrkat att ärendet ska prövas i sak. Det kan därför ifrågasättas om inte förvaltningsrätten borde ha prövat om förvaltningsrätten på annan grund kunde ha prövat avgiften. För detta krävs att tingsrättens beslut att ta ut avgiften är överklagbart enligt någon annan lag än avgiftsförordningen och att rätt instans är allmän förvaltningsdomstol. Närmast till hands ligger att bedöma överklagbarheten mot bakgrund av bestämmelserna i 1, 22 och 22 a §§ förvaltningslagen (1986:223), FL.

Domstolsverket, som av Högsta förvaltningsdomstolen har beretts tillfälle att yttra sig i målet, anför bl.a. följande.

Beslutet om att ta ut avgift för utlämnande av allmän handling på CD-skiva utgör ett beslut i ett sådant förvaltningsärende som avses i 1 § FL. Av 22 § FL följer att ett beslut får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom emot och beslutet kan överklagas. Det aktuella beslutet har gått bolaget emot. Beslutet, som skriftligen dokumenterats, har en inte obetydlig ekonomisk betydelse för bolaget. Mot den bakgrunden bör bolaget ha rätt att vidta åtgärder för att kunna eliminera de rättsliga verkningarna av beslutet. Beslutet bör därför kunna överklagas.

Frågan är då om tingsrättens beslut är att anse som ett sådant beslut i administrativt ärende som ska prövas av Domstolsverket enligt 59 § förordningen (1996:381) med tingsrättsinstruktion eller om beslutet fattats i ett förvaltningsärende och ska prövas av allmän förvaltningsdomstol enligt 22 a § FL. Vid bedömningen beaktar Domstolsverket vad som anfördes vid införandet av den

Mål nr
1973-11

ursprungliga lydelsen av 22 a § FL (prop. 1997/98:101 s. 62) om att avsikten var att från domstolsprövning avskilja sådana myndighetsbeslut som inte är ett uttryck för någon egentlig myndighetsutövning mot enskilda. Hit hör i första hand beslut i personalärenden men också beslut rörande verksamhetsinriktningen m.m.

Enligt 5 § avgiftsförordningen har en myndighet rätt att besluta om att avgift ska tas ut och om avgiftens storlek upp till full kostnadstäckning. Detta kan för den enskilde komma att innebära avsevärda och oförutsebara avgifter som den enskilde kan ha svårt att bedöma rimligheten av. Detta talar för att det är fråga om en form av myndighetsutövning mot enskild som typiskt sett bör prövas av allmän förvaltningsdomstol. För denna bedömning talar även det förhållandet att det finns myndigheter som inte, liksom domstolarna, har instruktioner som reglerar att administrativa beslut ska överklagas till en annan förvaltningsmyndighet. Det vore direkt olämpligt att införa en ordning där denna typ av avgiftsbeslut ska överklagas till Domstolsverket i de fall grundbeslutet har fattats vid domstol, medan annan myndighets beslut i samma typ av fråga ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Domstolsverket gör mot denna bakgrund den bedömningen att det överklagade beslutet inte är ett sådant beslut i ett administrativt ärende som ska överklagas till Domstolsverket, utan ett beslut som enligt huvudregeln i 22 a § FL ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Avgiftsförordningen innehåller bestämmelser om när en myndighet får eller ska ta ut avgifter i olika fall. Enligt 15 § ska en myndighet ta ut avgift för att den enligt särskild begäran lämnar ut bl.a. kopia eller avskrift av allmän handling, utskrift av upptagning för automatisk databehandling och kopia av video- eller ljudbandsupptagning eller utskrift av ljudbandsupptagning. Hur avgift som tas ut enligt 15 § ska bestämmas regleras närmare i 16–22 §§. Av 23 § följer att om någon anser att

Mål nr
1973-11

den avgift som en myndighet har tagit ut av honom enligt 15 § är oriktig får han, inom 30 dagar efter den dag då avgiften betalades, hos myndigheten begära ett särskilt skriftligt beslut om avgiften. Ett särskilt beslut enligt 23 § får enligt 24 § överklagas hos Skatteverket. Verkets beslut får inte överklagas.

Det finns ingen särskild reglering beträffande avgifter när en myndighet på begäran lämnar ut kopior av allmänna handlingar i elektronisk form. I 4 § finns en generell tillämplig bestämmelse som innebär att en myndighet, om det är förenligt med myndighetens uppgift enligt lag, instruktion eller annan förordning och verksamheten är av tillfällig natur eller av mindre omfattning, mot avgift får tillhandahålla bl.a. automatisk databehandlingsinformation i annan form än utskrift (första stycket p. 8). I vilken mån denna bestämmelse kan anses utgöra rättsligt stöd för uttagande av avgift vid utlämnande av allmän handling i elektronisk form har varit föremål för diskussion, se SOU 2010:4 s. 346 ff. med där gjorda hänvisningar.

För avgifter som tas ut enligt 4 § får myndigheten själv, inom ramen för full kostnadstäckning, besluta om grunderna för avgiftssättningen, om inte regeringen har beslutat något annat (5 § andra stycket). Avgiftsförordningen innehåller inga regler beträffande överklagande av beslut som fattats med stöd av 4 §.

Enligt 34 a § andra stycket förvaltningsprocesslagen (1971:291) ska kammarrätten meddela prövningstillstånd bl.a. om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt (1) eller om anledning förekommer till ändring i det slut vartill förvaltningsrätten kommit (2).

I det nu aktuella fallet har tingsrätten lämnat ut allmän handling i elektronisk form och tagit ut avgift för detta. Tingsrätten har på begäran avfattat ett särskilt skriftligt beslut rörande avgiften av vilket framgår att beslutet har fattats med stöd av 4 § avgiftsförordningen. Det saknas vägledande avgöranden i rättspraxis beträffande frågan om och i så fall i vilken ordning ett sådant beslut kan

BESLUT

6

Mål nr
1973-11

överklagas. Det förelåg därför skäl för kammarrätten att meddela
prövningstillstånd enligt 34 a § andra stycket 1 förvaltningsprocesslagen.

Susanne Billum

Margit Knutsson

Henrik Jermsten

Olle Stenman

Erik Nymansson

Magnus Mathiasson

Beredningschef

Avd. II

Föredraget 2012-06-13

Målet har föredragits av justitiesekreteraren Elin Kristensson.